

REKTORSPROGRAMMET

Så ökar du elevernas måluppfyllelse!

- från Likvärdighetslistan till Kunskapsforum

Anne Erefalk

Förbättringsrapport
Kurs: REP003
VT2020-HT2020
Kursgrupp: V18A

Innehåll

Inledning.....	3
Bakgrund.....	4
Genomförande.....	6
Uppföljning.....	9
Resultat.....	10
Diskussion.....	11
Referenslista.....	14
Bilaga 1. Björkåsskolans Likvärdighetslista.....	16
Bilaga 2. Protokoll Kunskapsforum 2019/20.....	17
Bilaga 3. Protokoll Kunskapsforum 2020/21 reviderad.....	18

Inledning

I styrdokumentet (Skolverket, 2019) framgår att rektor har ansvaret för kvaliteten och resultaten på skolan. Men vad kan en rektor egentligen göra för att vända negativa kunskapsresultat på en skola? Och hur ska en rektor organisera sin verksamhet så att kvaliteten på undervisningen blir högre och måluppfyllelsen ökar? Det har varit mina kärnfrågor och essensen för mitt förbättringsarbete. Genom ett strategiskt och kontinuerligt arbete vill jag hävda att man i rollen som rektor har stora möjligheter att påverka både kvaliteten i undervisningen och elevernas kunskapsresultat. Mina verktyg i den processen är utformningen av Likvärdighetslistan och Kunskapsforum på Björkåsskolan.

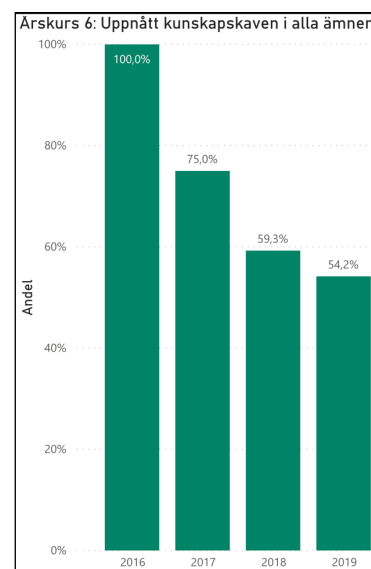
Syftet med Likvärdighetslistan var att höja kvaliteten på undervisningen och förbättra lärmiljön i klassrummet eftersom såväl elever som pedagoger upplevde en otrygg och ohållbar studiesituation. Genom ökad studiero och bättre kvalitet i undervisningen var målsättningen att Likvärdighetslistan också skulle höja elevernas kunskapsresultat. Robinson (2011) menar att utan ordning är det inte troligt att undervisningen förbättras men när rektor vidtar åtgärder måste hen hela tiden ha utbildningens mål i åtanke.

Intentionen var att Likvärdighetslistan skulle ge struktur och tydlighet för en mer kvalitativ och likvärdig undervisning på Björkåsskolan i syfte att öka studieron. Utformningen av Likvärdighetslistan togs fram tillsammans med specialpedagog, lärare och rektor och har successivt omformats och reviderats till dagens nuvarande lista. Det är en relativt enkel och explicit lista, med tjugo, handfasta förhållningsregler om hur undervisningen ska struktureras och bedrivs på Björkåsskolan (bilaga 1).

Implementeringen av Likvärdighetslistan har haft en synnerligen positiv effekt på studieron. Våren 2018 ansåg endast 49 procent av lärarna att studieron var god eller mycket god på deras lektioner. Drygt ett år senare, efter införandet av Likvärdighetslistan, menade 83 procent av lärarna att studieron var god eller mycket god på lektionerna. Således kan man konstatera att Likvärdighetslistan har haft en avsevärd inverkan på studieron.

Däremot förbättrades inte elevernas kunskapsresultat. Tvärtom minskade andelen elever, i årskurs 6, som lämnade Björkåsskolan med fullständiga betyg i alla ämnen (fig. 1). Som tabellen visar har Björkåsskolan haft en successiv nedgång i betygsresultaten. Botten nåddes våren 2019, då endast 54,2 procent av eleverna uppnådde kunskapskraven i alla ämnen. Visserligen ska man vara införstådd med att våren 2016, när måluppfyllelsen var 100 procent, fanns inga nyanlända elever i årskurs 6 och klassen hade endast fem elever. Likväl var trenden tydlig, kunskapsresultaten dalade och inte bara i årskurs 6, utan även på skolan generellt.

Våren 2019 hade så många som 39 procent av eleverna i årskurs 1–6, bedömningen ”insats krävs” i ett eller flera ämnen. Det ville vi förändra men att vända en negativ trend är ett långsiktigt arbete. Det kräver, samarbete, samsyn, kontinuitet, en tydlig vision och fokus på kunskapsresultaten, menar Jarl, Blossing och Andersson (2017).

Den tidigare aktionsforskningen visade på att Likvärdighetslistan gav förutsättningar för bättre studiero och mer kvalitativ undervisning men det var inte tillräckligt eftersom kunskapsresultaten

likväl inte ökade. I ledarskapet ingår kontroll av att man når de mål som satts upp och att det är rektors ansvar att ställa frågor och försäkra sig om att kvaliteten i lärmiljön och undervisningen är tillräckligt hög, menar Ärlestig (2020). Skolans huvuduppdrag är elevernas måluppfyllelse och vi behövde därför analysera varför kunskapsresultaten inte ökade och vad som krävdes för att det skulle förändras. I den processen är det rektors ansvar att leda och organisera sin verksamhet så att nödvändiga åtgärder vidtas för att höja elevernas måluppfyllelse. I Skolinspektionens kvalitetsgranskning (2012:11) framgår att rektor i större utsträckning behöver ”initiera och föra samtal på skolan om vad som skapar god undervisning och utveckling och lärande hos eleverna”. Vidare menar Jarl m.fl. (2017) att på framgångsrika skolor är föreställningarna om elevernas lärande och resultat det centrala i uppdraget. Jag beslutade därför att införa ett diskussionsforum för att analysera och diskutera elevernas kunskapsresultat, i avsikt att vidta nödvändiga åtgärder för att öka elevernas måluppfyllelse. Tanken var att forumet främst skulle fokusera på elevernas kunskapsutveckling men samtidigt också följa upp Likvärdighetslistan för att försäkra en god, kvalitativ undervisning av alla lärare i alla klasser. I den kontexten introducerades på Björkåsskolan hösten 2019, det som vi kallar för Kunskapsforum.

Kunskapsforum utformades som ett samtalsforum där rektor, biträdande rektor, elevhälsa och arbetslaget skulle samverka tillsammans. Det övergripande syftet med Kunskapsforumet är att utifrån den samlade professionella kompetensen hos skolledning, elevhälsa och lärare utveckla undervisningen, förankra Likvärdighetslistan och öka måluppfyllelse för alla elever på Björkåsskolan.

Bakgrund

Enligt Skolinspektionen (2020) ska rektorn utifrån en analys av nuläget identifiera verksamhetens utvecklingsbehov. Det förutsätter att rektor har god kännedom och kunskap om det sammanhangens skola befinner sig i. Björkåsskolan är en skola i ett socioekonomiskt utsatt område i Västra Frölunda i Göteborg. Det är en mångkulturell, tvåparallellig F-6 skola med ca 300 elever där ungefär 70 procent av eleverna har ett annat modersmål än svenska och cirka 10 procent av eleverna är nyanlända. Sedan hösten 2016 har Björkåsskolan i princip fördubblat elevantalet parallellt som kunskapsresultaten minskat till nästan hälften. Utifrån den modell Göteborgs stad viktat sin elevpeng ligger Björkåsskolan i indexintervallet 130–150. Inom detta indexintervall hade i genomsnitt 57,4 procent av eleverna (i årskurs 6) godkända betyg i alla ämnen, våren 2020 (fig 3). Enligt Jarl m.fl. (2017:13) visar forskning att elevers sociala bakgrundsförhållanden bidrar till att ”förklara en stor del av variationen i skolframgång mellan enskilda skolor”. Däremot menar Jarl m.fl. (2017) att man även på dessa skolor kan göra en förändring och få ett väl fungerande arbete.

På Björkåsskolan har vi under de senaste fyra åren vidtagit flera omfattande åtgärder för att öka tryggheten och höja måluppfyllelsen. Inledningsvis omorganiserades arbetslagen till ett trelärarsystem för att öka tryggheten. Det innebär att tre lärare samarbetar och tillsammans ansvarar för undervisningen i en årskurs på ca 50 elever. I nästa steg introducerades Likvärdighetslistan för att få bättre studiero och en likvärdig undervisning av god kvalitet på hela skolan. Tredje steget var introduktionen av Kunskapsforum med fokus på elevernas kunskapsresultat.

Kunskapsforum är ett diskussionsforum som bygger på samarbete mellan lärare, skolledning och elevhälsa. Enligt Jarl m.fl. (2017) är samarbetet mellan lärare centralt på framgångsrika skolor, och att det finns tydliga normer som betonar vikten av samarbete. Det ligger också i linje med Björkåsskolans trelärarsystem som bygger på samverkan och samarbete mellan lärarna i ett

arbetslag. Därutöver ingår att rektor i rollen som pedagogisk ledare ska ge lärarna möjligheter till kollegialt lärande på skolan. Skolinspektionen (2020) förtydligar detta:

Rektorn ska även ge goda förutsättningar för kollegialt samarbete. Rektorn behöver därmed sätta samman arbetslag eller andra forum för pedagogiska samtal för de lärare som undervisar samma elevgrupper. Dessutom ska det finnas forum för att diskutera kunskapssyn och likvärdig bedömning.

Likaså anser Fuller (2019:78) att när lärarna samarbetar på ett fokuserat sätt, sorterar ut de bästa undervisningssätten, arbetar i enlighet med forskningen om elevers lärande och lär av varandra, så åstadkommer man resultat. Det finns således argument och vetenskapliga studier som styrker tesen att samarbete mellan lärare är en framgångsmodell om man, i rollen som pedagogisk ledare, vill utveckla lärarnas lärande och höja elevernas måluppfyllelse. Det understryks också av Robinson (2011) som menar att det absolut bästa sättet för skolledare att göra skillnad för sina elevers lärande är genom att stödja och delta i lärares professionella lärande och utveckling.

Björkåsskolans Kunskapsforum liknar på många sätt det som Liljenberg (2019:106) kallar för professionella lärandegemenskaper som kännetecknas av att medarbetare i ett gemensamt lärandeorienterat arbete "kontinuerligt reflekterar kring och kritiskt granskar sin praktik i syfte att stärka sin gemensamma kunskap för att främja elevernas lärande".

Vennebo och Aas (2019:2) nämner ett liknande organisationsforum som de kallar "Leading professional group discussions" (LPGD), vilket de beskriver som "a group of people sharing and critically interrogating their practice in an ongoing, reflective, collaborative, inclusive, learning-oriented, growth-promoting way".

Det som möjligtvis skiljer LPGD och professionella lärandegemenskaper är att också elevhälsan ingår på Kunskapsforum. Hylander och Guvå (2018) menar att när elevhälsans profession deltar i samtalet med arbetslaget kan man fokusera på nya arbetsprocesser som i sin tur kan bryta invanda och mindre konstruktiva mönster. Vidare anser Hylander och Guvå (2018) att elevhälsan utifrån sin profession bidrar till att främja elevernas utveckling och lärande. Björkåsskolan har dessutom redan inarbetade rutiner där elevhälsan regelbundet träffar arbetslagen på elevhälsomöten, så kallade EHM. Dessa elevhälsomöten utgår från den modell som Bengtsson, Kempe Olsson & Necovskis (2017) beskriver i sin bok; "EHM – Elevhälsomötet : en främjande, förebyggande och lärande modell". EHM leds av skolans specialpedagog och inriktar sig framförallt på vilka förändringar som krävs i lärmiljön, för en mer hälsofrämjande skola, där exempelvis elevernas sociala och medicinska aspekter diskuteras.

På Kunskapsforum däremot, fokuseras samtalet, i huvudsak, på konkreta undervisningsaspekter, kvaliteter i undervisningen, elevernas kunskapsresultat och vad som krävs för att nå högre måluppfyllelse. Det finns heller ingen given modell som Kunskapsforum utgår från utan Kunskapsforum är framarbetat av mig i rollen som pedagogisk ledare för skolan. Dessutom är det jag som rektor som leder och styr Kunskapsforum. Att som rektor aktivt delta och leda Kunskapsforum är särskilt viktigt i detta sammanhang. Katz och Ain Dack (2018:69) menar att det finns ingenting som en skolledare gör som "har högre påverkan i form av förbättrad praktik och bättre studieresultat än synligt och offentligt lärande tillsammans med personalen på en skola".

Genomförande

Ett konkret mål med aktionen, Kunskapsforum är att fler elever ska uppnå kunskapskraven i alla ämnen när de lämnar årskurs 6 på Björkåsskolan och att färre elever i årskurs 1–6 ska ha

kunskapsbedömningen ”insats krävs”, i ett eller flera ämnen. Dessutom är målet att fördjupa implementeringen av Likvärdighetslistan. Vidare är det av vikt att också följa upp själva aktionen Kunskapsforum. Håkansson (2017) anser att i det systematiska kvalitetsarbetet rör det sig om minst två planeringsprocesser, dels planeringen av den kontinuerliga och reguljära uppföljningen och utvärderingen, dels planeringen för uppföljning och utvärdering av själva utvecklingsarbetet.

För att få struktur och en modell att följa på Kunskapsforum utformade jag ett enkelt protokoll (bilaga 2) med olika frågor. Det är också ett stöd på forumet för att koncentrera sig på den aktuella uppgiften. Katz och Ain Dack (2018) menar att protokoll främjar en ändamålsenlig och effektiv kommunikation i samband med professionellt lärande. Protokollet utformades utifrån ett antal frågeställningar som skulle diskuteras och analyseras. Följande frågor togs fram:

1. Vilka elever har bedömningen ”insats krävs” i ett eller fler ämnen? Finns gemensamma nämnare mellan dessa ämnen? Har resultatet förändrats? Positivt? Negativt? Vad beror resultatet på, tror ni? Vilka organisatoriska rutiner har gynnat måluppfyllelsen/elevgruppen? Vilka undervisningsstrategier har gynnat elevgruppen? Finns det gemensamma nämnare hos de elever som ännu ej uppnår målen för årskursen? I så fall vilka? Vad krävs för att dessa elever ska uppnå målen?
2. Vilka elever har åtgärdsprogram? Har dessa följts upp? När följdes de upp?
3. Vilka elever har problematisk frånvaro? Hur har det följts upp?
4. Vilka delar av Likvärdighetslistan som ännu ej är automatiserade ska du som enskild lärare fokusera på till nästa möte?
5. Hur har man i arbetslaget organiserat de olika bedömningsstöd som ska genomföras?
6. Vilka är styrkorna/utmaningarna i elevgruppen?
7. Upplevs trygghet och studiero i elevgruppen?
8. Vilka kortsiktiga och långsiktiga mål har ni för elevgruppen?

Den första och främsta frågan är en nulägesanalys av elevernas kunskapsresultat. Om man vill stärka den lokala förbättringskapaciteten behöver ett förbättringsarbete ta sin utgångspunkt i en nulägesanalys, menar Liljenberg (2019). Underlaget till nulägesanalysen utgår dels från elevernas betyg i årskurs 6, dels från lärarnas skriftliga omdömen, bedömningar och dokumentation på Unikum som är den lärportal skolan använder sig av.

Efter nulägesanalysen följer ett antal frågor som är mer formella, såsom frågor om åtgärdsprogram och problematisk frånvaro. Däremot är en regelbunden uppföljning av åtgärdsprogram och närvaron är en förutsättning för att eleverna på sikt ska ha möjlighet att nå de fastställda kunskapskraven.

En fråga fokuserar på fortsatt implementering av Likvärdighetslistan och därför uppmanades lärarna att sätta upp personliga mål, för att Likvärdighetslistan skulle bli än mer automatiserad i deras dagliga undervisningspraktik. Att inkludera detta moment på Kunskapsforum var betydelsefullt. Inte minst eftersom Likvärdighetslistans kriterier, för en tydlig och strukturerad undervisning, också bidrar till en förbättrad undervisningskvalitet, som i sin tur gynnar elevernas lärande.

Frågan om bedömningsstöd är ytterligare en formell fråga. Syftet är att få ett likvärdigt underlag för att på sikt se tendenser och samband i elevernas kunskapsutveckling mellan olika årskurser. Dessutom är det en viktig dokumentation för att analysera elevernas undervisningsbehov. De olika bedömningsstöden ger därutöver också förutsättningar för lärarna att göra en likvärdig och

professionell bedömning av elevernas kunskaper. Jarl m.fl. (2017) menar att på framgångsrika skolor utvärderas och kartläggs elevernas kunskaper och följs upp på återkommande samtal. Förutom de obligatoriska bedömningsstöden; såsom nationella prov i årskurs 3 och årskurs 6, "Hitta språket/matematiken" i förskoleklass och de nationella bedömningsstöden i svenska och matematik för årskurs 1-3, har skolan även beslutat att ha gemensamma uppföljningar inom läsförståelse, stavning och aritmetik. Därför genomförs också bedömningstest i årskurs 3-5 där man utgår från LäSt (Elwér, Fridolfsson, Samuelson & Wiklund, 2016) och Skolverkets (2020, 17 juni) Diamantdiagnoser. Enligt Skolinspektionen (2012) ska rektor följa upp elevernas resultat på grupp- och skolnivå och tillsammans med lärarna göra nödvändiga analyser för strategier och förbättringsarbete. Bedömningsunderlagen är dessutom ett betydelsefullt verktyg för att jag som rektor ska kunna organisera och fördela resurserna på bästa sätt.

De sistnämnda tre frågorna på protokollet är mer öppna och informella och fokuserar på elevernas trygghet, studiero och vilka kortsiktiga och långsiktiga mål och aktioner som ska vidtas för att förbättra elevernas kunskapsresultat. Alvesson (2018:90) menar att "för chefer är det viktigt att balansera det formella och det informella. Överblick, förutsägbarhet och fungerande rutiner samt initiativ, flexibilitet, och variation måste samsas".

I samråd med elevhälsan beslutades att vi skulle ha tre Kunskapsforum per arbetslag och läsår och att det skulle avsättas cirka en och en halv timme till varje möte. Björkåsskolan har sju årskursbundna arbetslag från förskoleklass till årskurs 6 och i varje arbetslag ingår tre lärare som samarbetar runt en gemensam elevgrupp. Sammantaget var vi nio personer på varje Kunskapsforum; rektor, biträdande rektor, speciallärare, specialpedagog, skolkurator, skolsköterska samt de tre lärarna i respektive arbetslag.

Det första Kunskapsforumet genomfördes i anknytning till uppstarten i augusti. På detta möte ägnades en stor del av tiden åt nulägesanalysen, där fokus var på elevernas bedömningar och skriftliga omdömen från terminsavslutningen i juni. På så sätt blev det en naturlig uppföljning av kunskapsresultaten från vårterminen, vilket var betydelsefullt eftersom flera arbetslag fick nya lärare, i samband med läsårsbytet. Vi koncentrerade oss framför allt på de elever som hade kunskapsbedömningen "insats krävs" i ett eller flera ämnen. Varför uppnådde inte dessa elever kunskapsmålen? Fanns det ämnen där eleverna hade särskilt svårt att uppnå målen? Hur kunde man anpassa organisationen för dessa elever? Vilket stöd behövdes dels för klassen, dels för enskilda elever? Hur kunde man tillvarata resurserna i arbetslaget på bästa sätt?

Nästa Kunskapsforum genomfördes i oktober-november. Under en sjuveckorsperiod träffade återigen ledning och elevhälsa varje arbetslag. Detta möte inriktades mindre på nulägesanalysen och elevernas kunskapsresultat och mer på åtgärdsprogram, problematisk frånvaro och Likvärdighetslistan. Dessutom följdes också de olika bedömningsstöden upp samt de aktioner som inletts i augusti. Kanske behövde man förändra sina undervisningsstrategier ytterligare? Fanns det andra aktioner som behövde vidtas för att öka elevernas måluppfyllelse? Skulle elevhälsan kopplas in på olika sätt för att stötta arbetslagen? Olika frågor belystes utifrån de olika utmaningar som respektive arbetslag hade för tillfället.

Läsårets sista Kunskapsforum planerades in till januari- mars då fokus återigen var på nulägesanalysen. Då analyserades och utvärderades betygsresultaten, kunskapsbedömningarna och de skriftliga omdömena från höstens terminsavslutning. Utifrån elevresultaten beslutades vilka aktioner som skulle fortlöpa och vilka nya aktioner som eventuellt behövde vidtas för att i än högre grad öka elevernas måluppfyllelse.

Överlag kan man konstatera att inget Kunskapsforum blev det andra likt. De olika arbetslagen har visserligen liknande sammansättning av elevgrupper men skilda utmaningar. I somliga årskurser omorganiserades klasserna och omfördelades resurser. I andra fall förändrades undervisningen och undervisningsmetodiken. Gruppen nyanlända lyftes vid åtskilliga möten där vi gemensamt utifrån våra kompetenser diskuterade hur vi på bästa sätt kunde stötta och undervisa dessa elever utifrån deras respektive kunskapsnivå.

I årskurs 6 fokuserades på vilka konkreta åtgärder som behövdes vidtas för att fler elever skulle uppnå kunskapskraven i alla ämnen. Ett exempel på en sådan åtgärd var processen för att höja elevernas betyg i ämnet idrott. På det inledande Kunskapsforumet i augusti 2019 uppmärksammades att 13 av 40 elever inte hade godtagbara kunskaper i ämnet idrott. Vid nulägesanalysen framkom att en gemensam nämnare för gruppen var att de inte klarade simprovet på 200 m, varav 50 m på rygg. I övrigt klarade majoriteten av eleverna kunskapskraven inom ämnet idrott, och skulle få godkänt betyg om de klarade av simprovet. Av dessa 13 elever var merparten nyanlända och talade ett annat modersmål än svenska.

Det närliggande Frölundabadet erbjöd eleverna gratis simundervisning med utbildade simlärare men problemet var att eleverna inte gick dit. När vi åskådliggjorde problemet insåg vi att många vårdnadshavare och elever troligtvis inte förstod betydelsen av att lära sig simma och vilken avgörande faktor det har för elevernas betyg i ämnet idrott. Det beslutades därför att lärarna skulle kalla till enskilda samtal med de elever som berördes och deras vårdnadshavare för att förklara vikten av att delta på simundervisningen. Om så behövdes tillkallades tolk till dessa möten för att förvissa oss om att budskapet gick fram. I egenskap av rektor så ansvarade jag för att kontakta Frölundabadet för att eleverna skulle få en simtid som låg i anslutning till deras idrottslektion som vi schemalade till slutet av dagen. Det medförde att eleverna skulle få ogiltig frånvaro om de inte deltog på simlektionen, samtidigt som det inte tog värdefull undervisningstid från andra ämnen. Promenaden till Frölundabadet tog trots allt en kvart från skolan. Om simundervisningen låg parallellt med andra ämnen skulle det medföra att viktig undervisningstid förlorades. Vid uppstarten av simundervisningen kontaktade lärarna återigen elever och vårdnadshavare, i syfte att påminna dem om vikten av närvaro på simundervisningen. Det kortsiktiga målet var att få eleverna till simundervisningen. Det långsiktiga målet var att fler elever skulle lära sig att simma och få godkänt betyg i ämnet idrott.

På Kunskapsforum samarbetade och samverkade våra olika professioner, för att gemensamt hitta strategier för att öka elevernas kunskapsresultat. Däremot utförde lärarna det huvudsakliga arbetet med eleverna i klassrummet. Elevhälsans kompetens var emellertid viktig i det främjande och förbyggande arbetet, inte minst för att stötta elever med åtgärdsprogram och problematisk frånvaro. Visserligen var ambitionen med Kunskapsforumet att undvika enskilda elevärenden men i somliga fall var det nödvändigt för att bemöta arbetslaget samt för att höja resultatet för just den eleven. Även i den kontexten var elevhälsans profession betydelsefull. I rollen som pedagogisk ledare handlade arbetet framför allt om att leda och styra Kunskapsforum men också att organisera och fördela resurser. I rektorsrollen ingick dessutom en del praktiskt arbete såsom att kontakta vårdnadshavare och planera möten med enskilda elever eller elevgrupper. Liljenberg (2018:136) menar att en ”skolledare som har kunskap om hur förändringsprocesser kan ledas tycker det är självklart att engagera sig i praktiken för att säkerställa att de förbättringsprocesser som initierats verkligen blir ett stöd för medarbetarna”.

Uppföljning

Resultatet av införandet av aktionen Kunskapsforum följdes upp på flera olika sätt. För att följa upp utvärdera själva modellen Kunskapsforum, genomförde lärarna en enkät i slutet av läsåret 2019/20. Syftet var att få en uppfattning om aktionen Kunskapsforum varit givande för dem som lärare och arbetslag samt för att följa upp om forumet bidragit till att de ökat användningen av Likvärdighetslistan. Därutöver fanns en öppen enkätfråga om hur de ansåg att vi kunde förbättra Kunskapsforum till kommande läsår.

Följande frågor utvärderades:

- Bedöm i vilken grad Kunskapsforum överlag varit givande för dig som lärare?
- Bedöm i vilken grad Kunskapsforum överlag, varit givande för er som arbetslag?
- Bedöm i vilken grad Kunskapsforum har haft för betydelse för användningen av Likvärdighetslistan i din dagliga undervisning?
- Vad tycker du varit bra med Kunskapsforum och hur tycker du att vi kan förbättra det till nästa läsår?

Det viktigaste var givetvis att utvärdera och följa upp om Kunskapsforum hade haft effekt på elevernas betyg och kunskapsresultat. Således analyserades och jämfördes elevernas betygsresultat (i årskurs 6) från våren 2020 med tidigare läsår. Särskilt fokus inriktades på elevernas betyg i ämnet idrott, där 13 av 40 elever inte hade godkänt betyg i idrott hösten 2019. Det långsiktiga målet är däremot att Kunskapsforum ska leda till att alla elevers kunskapsresultat, i årskurs 1–6, ska öka på skolan. Följaktligen gjordes en uppföljning av samtliga elevers kunskapsbedömningar på Unikum från våren 2020. Dessa resultat jämfördes med resultaten från vårterminen 2019.

Resultat

Kunskapsforum utvärderades via en digital enkät som lärarna fick besvara enskilt. Enkäten hade en svarsfrekvens på ca 75 procent vilket får anses vara ett godtagbart gensvar för att kunna göra en adekvat analys av resultatet. Enligt Moore (2000) är svarsfrekvenser över 60 procent acceptabla för att man ska kunna göra kvantitativa analyser.

Bedöm i vilken grad Kunskapsforum överlag varit givande för dig som lärare?

En övervägande majoritet av lärarna ansåg att Kunskapsforum varit givande för dem som lärare, 77 procent uttryckte att samtalsmodellen var givande i hög eller mycket hög grad vilket får anses vara en framgång.

Bedöm i vilken grad Kunskapsforum överlag, varit givande för er som arbetslag?

Drygt 80 procent ansåg också att Kunskapsforum varit givande för dem som arbetslag. Vi kan därmed dra slutsatsen att större delen av lärarna ansåg att Kunskapsforum både varit givande för dem som lärare och som arbetslag.

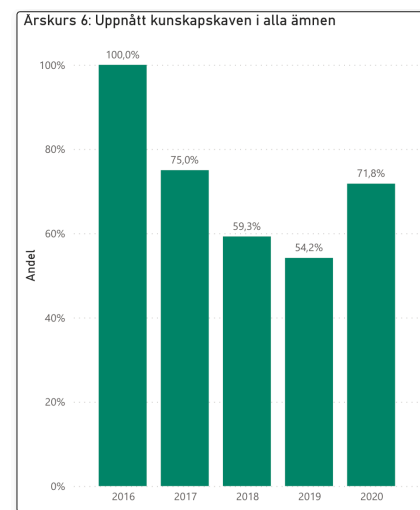
Bedöm i vilken grad Kunskapsforum har haft för betydelse för användningen av Likvärdighetslistan i din dagliga undervisning?

Drygt 30 procent ansåg att Kunskapsforum bidragit till ökat användande av Likvärdighetslistan medan strax över 60 procent ansåg att de redan använde Likvärdighetslistan i hög eller mycket hög grad. Resultatet visade att nästan en tredjedel av pedagogerna menade att de genom Kunskapsforumet har ökat användningen av Likvärdighetslistan, vilket tyder på att samtalsmodellen har varit gynnsam för att Likvärdighetslistans ska anses automatiserad i undervisningen. När dessutom drygt 60 procent av lärarna ansåg att de redan använde Likvärdighetslistan i hög grad,

tyder det på att Likvärdighetslistan till stor del numera är implementerad bland lärarna på Björkåsskolan.

Vad tycker du varit bra med Kunskapsforum och hur tycker du att vi kan förbättra det till nästa läsår?

Frågan formulerades som en öppen fråga. Sammantaget framkom att lärarna uppskattade modellen Kunskapsforum och att de ansåg att läsårets tre möten var lagom antal tillfällen. Många tyckte också att Kunskapsforum var ett bra komplement till andra samtalsforum som fanns på skolan, såsom EHM, framför allt eftersom rektor deltog på Kunskapsforum. Däremot önskade flertalet en bättre struktur och en tydligare uppföljning och vem som ansvarar för vad. Slutsatsen var att Kunskapsforum har stöd i personalgruppen för fortsättning läsåret 2020/21 men att det finns förbättringsområden, såsom uppföljning, ansvarsfördelning och tydligare struktur på protokollet.

Resultat av skriftliga omdömen och betyg

Det övergripande syftet med införandet av Kunskapsforum var att öka elevernas måluppfyllelse och att fler elever skulle uppnå kunskapskraven i alla ämnen. Resultatet från de skriftliga omdömena på Unikum visade att Kunskapsforum har haft positiv effekt på måluppfyllelsen generellt för eleverna i årskurs 1 till årskurs 6. Våren 2019 hade 61 procent av eleverna i årskurs 1–6 godtagbara kunskaper i alla ämnen. Våren 2020 hade 66 procent, av eleverna godtagbara kunskaper i alla ämnen, vilket får anses vara en liten men betydande framgång.

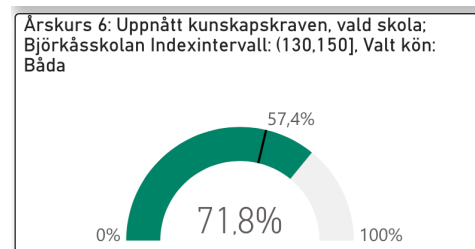
Resultatet av elevernas betyg i årskurs 6 var än mer påfallande. Av de 13 elever som inte var simkunniga hösten 2019, klarade 11 av dem simprovet under våren 2020, och därmed fick 95 procent av eleverna godkänt betyg i ämnet idrott. Våren 2019 hade endast 54,2 procent av eleverna godkända betyg i alla ämnen. Året därpå, våren 2020, var motsvarande siffra 71,8 procent (figur 2). Således kan man dra slutsatsen att aktionen Kunskapsforum har ökat elevernas måluppfyllelse, både för eleverna på skolan i allmänhet och för eleverna i årskurs 6, i synnerhet.

Diskussion

För tre år sedan inleddes förbättringsarbetet med att introducera Likvärdighetslistan i syfte att få högre studiero, bättre kvalitet och mer likvärdig undervisningen och på sikt ökad måluppfyllelse för eleverna på Björkåsskolan. Då kunskapsresultatet likväl inte förbättrades, kompletterades Likvärdighetslistan med aktionen Kunskapsforum. Målsättningen med Kunskapsforum var både att följa upp Likvärdighetslistan och att öka elevernas måluppfyllelse så att fler elever i årskurs 6 skulle uppnå kunskapskraven i alla ämnen. Vi kan konstatera att resultatet visar på att aktionen har haft en gynnsam effekt på elevernas kunskapsresultat och betyg.

I den samlade elevgruppen, från årskurs 1–6, fick 66 procent av eleverna, godtagbara kunskaper i alla ämnen i jämförelse med 61 procent föregående läsår. Betygsresultaten för årskurs 6 var än mer

märkbara, där 71,8 procent av eleverna lämnade skolan med fullständiga betyg i alla ämnen. Det är en ökning på nästan 18 procentenheter under ett läsår. Resultatet är särskilt anmärkningsvärt om man jämför med skolor i Göteborgs stad som ligger inom samma indexintervall som Björkåsskolan, där snittet är 57,4 procent (fig 3). Vi hade tydligtvis lyckats vända den negativa trenden.

Professionella lärandegemenskaper, såsom Kunskapsforum, med fokus på samarbete och kunskapsresultat, är sålunda en modell som kan förändra elevernas måluppfyllelse. Jarl m.fl. (2017) menar också att på de framgångsrika skolorna utmärks organiseringen av lärarnas arbete av ett samarbete med fokus på undervisning, elevernas lärande och resultat. Det var också något som framkom i enkäten, då en övervägande majoritet, drygt tre fjärdedelar, ansåg att Kunskapsforum varit givande för arbetslaget som helhet, men även för den enskilde läraren. Så om man som rektor vill göra skillnad för elevernas kunskapsresultat bör man fokusera på professionella lärandegemenskaper där fokus är på lärarnas undervisning och elevernas kunskapsresultat. Katz och Ain Dack (2017) menar att det slags ledarskap som möjliggör äkta professionellt lärande är pedagogiskt ledarskap som hör samman med styrdokument, undervisning och lärande.

Implementeringen av Likvärdighetslistan på Kunskapsforum

En annan målsättning med Kunskapsforum var att också öka implementeringen av Likvärdighetslistan. Framför allt eftersom en tydlig, strukturerad undervisning är en förutsättning för att långsiktigt nå ökad måluppfyllelse. Likvärdighetslistan utgör också ryggraden i pedagogiken på Björkåsskolan och tydliggör de kriterier som pedagogerna och jag anser vara god kvalitet i undervisningen. Dessutom menar Robinson (2011) att på högpresterande skolor sätter skolledarna upp och håller fast vid tydliga kriterier för undervisningsnivån.

Som en konsekvens av samtalen på Kunskapsforum anser drygt 30 procent av lärarna, att de numer använder Likvärdighetslistan i hög eller mycket hög grad. Därutöver ansåg 60 procent av lärarkåren att de redan använde Likvärdighetslistan i hög eller mycket hög grad. Följaktligen har Kunskapsforumet också haft en positiv inverkan på implementeringen av Likvärdighetslistan. Folkhälsomyndigheten (2019) menar att en implementeringsprocess tar tid och i detta sammanhang är kontinuerlig uppföljning en nyckelfaktor för att processen ska bli framgångsrik.

Hur kan man utveckla och förbättra Björkåsskolans Kunskapsforum?

Utifrån enkäten framkom att lärarna önskade en tydligare struktur på Kunskapsforumet och att vi skulle bli bättre på att återkoppla, dels gällande vad som sagts från ett möte till ett annat, dels vem som skulle göra vad. En konsekvens av den kritiken är att jag har gjort en omfattande omarbetning av protokollet för frågeformuläret (bilaga 3). Exempelvis har underfrågorna till första delen, nulägesanalysen, borttagits. Dessa frågor hade en tendens att flytta fokus från kunskapsresultaten. Genom att enbart granska betygen och kunskapsbedömningarna och de skriftliga omdömena fick man likväl ett bra underlag för hur undervisningen kunde förbättras eller förändras. Den stora förändringen är däremot att strukturen på protokollet tydliggjorts och att ansvarsfördelning, uppföljning och dokumentation har förbättrats. I jämförelse med föregående

läsår har det nya reviderade protokollet på Kunskapsforumen både effektiviserat mötena och än mer inriktat samtalen på elevernas kunskapsutveckling. Så följaktligen kan man konstatera att: ”Återkoppling och förmågan att hantera kritik man inte bitt om är en guldgruva till potentiell utveckling” (Fullan, 2019:63).

Kan man dra slutsatsen Kunskapsforum ökat elevernas kunskapsresultat?

Givetvis finns det flera faktorer som samverkar när betygsresultaten höjs så markant från ett läsår till ett annat och det kan vara missvisande att bygga resultatet på enbart en enskild elevgrupp. Eleverna i årskurs 6, hade exempelvis haft samma lärarteam under en längre tid vilket gav trygghet och kontinuitet. Dessutom fanns färre andel elever med särskilda behov i denna årskurs än jämförbara årskurser på Björkåsskolan. Därutöver finns också goda skäl att anta att implementeringen av Likvärdighetslistan äntligen fått effekt på elevernas kunskapsresultat. Likväl kunde vi se vilken konkret inverkan Kunskapsforumet hade för elevernas förmåga att lära sig simma. Hösten 2019 klarade endast 68 procent av eleverna kunskapskraven för simningen. Drygt ett halvår senare, efter fokuserat arbete på Kunskapsforum för att lära eleverna att simma, så fick 95 procent av eleverna godkänt betyg i ämnet idrott och hälsa.

Det har dessutom skett en generell förbättring av kunskapsresultaten på den samlade elevgruppen på skolan. Så min slutsats är att självfallet har Kunskapsforum varit en bidragande faktor till att kunskapsresultaten ökat. Katz och Ain Dack (2017:69) menar att en ledare som inte bara främjar lärarnas lärande utan också direkt deltar tillsammans med lärarna, i det informella och professionella lärandet, så har det en avsevärd effekt på elevernas studieresultat.

Elevernas goda studieresultat har också fått till följd att effekterna av förbättringsarbetet spridit sig till andra skolor och uppmärksammats i media såsom *Dagens Nyheter* (Hedberg 2020, 18 juni). Likvärdighetslistan används numera på flertalet skolor i vårt utbildningsområde inom Göteborg stad och efter Hedbergs artikel (2020, 18 juni) har skolan dessutom fått respons från flera skolor ute i landet som vill ta del av vårt förbättringsarbete. Blossing (2020) menar att på framgångsrika organisationer och skolor använder man sig av spridning för att befästa förbättringsarbetet. Vidare menar han att det är genom att återkommande sammanställa och berätta om förbättringsarbetet som det i sin helhet går att få syn på.

Hur kan rektor i sin roll påverka elevernas kunskapsresultat?

Jarl m.fl. (2017:150) menar att på framgångsrika skolor beskrivs rektorer som ”målhävdare” som har tydliga idéer om vad de vill att verksamheten ska utvecklas till och vilka mål som ska genomsyra den. Jag anser att som pedagogisk ledare för en verksamhet är man en del av ett stort maskineri, där varje enskild kugge är väsentlig för att hjulen ska snurra, få fart och rulla framåt. Om vi vill att samarbete ska genomsyra verksamheten måste skolledaren börja med sig själv och sin ledarskapssyn. På Björkåsskolan arbetar vi tillsammans och det finns en prestigelöshet som genomsyrar verksamheten och min syn på ledarskap. Ingenting av det förbättringsarbete som skett på Björkåsskolan skulle varit möjligt utan fantastiskt skickliga pedagoger och en engagerad elevhälsa, där alla arbetar mot ett gemensamt mål. Katz och Ain Dack (2017:70) menar att på högpresterande skolor har man ett ledarskap som främjar professionell gemenskap där lärarna samarbetar för att förbättra praktiken och ”breddar basen för ledarskapet så att den omfattar mer än rektor”. Däremot kan en rektor i samverkan med sin personal åstadkomma mycket för att vända en negativ trend, vilket det här förbättringsarbetet påvisat.

Genom samarbete mellan ledning, lärare och elevhälsa kan man öka elevernas måluppfyllelse. Det är emellertid rektors ansvar att sätta ut riktningen och organisera skolans samarbetskultur och förbättringsarbete (Liljenberg, 2019).

Jarl m.fl. (2017) menar också att på framgångsrika skolor sätts elevernas lärande och resultat i fokus och att rektorer på dessa skolor värnar och styr arbetet mot målen på ett kontinuerligt sätt. Vidare skriver Jarl m.fl. (2017) att rektorer på dessa skolor ”har en vision som talar om vad skolans mål ska vara och hur man ska arbeta för att nå dit”. Min vision är att alla elever, oavsett socioekonomisk bakgrund, ska kunna nå fullständiga betyg i alla ämnen. På Björkåsskolan är vi i dag på god väg mot den visionen och det är min övertygelse att Likvärdighetslistan och Kunskapsforum är ledarhandlingar, som på riktigt ökat våra elevers måluppfyllelse.

”If you are working on something exciting that you really care about, you do not have to be pushed. The vision pulls you.” Steve Jobs.

Referenser

Alvesson, M. (2018). *Organisation och ledning- ett något skeptiskt perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.

Bengtsson, A. Kempe Olsson, M & Necovski, I (2017). *EHM - Elevhälsomötet : en främjande, förebyggande och lärande modell*. Göteborg: Gothia Fortbildning.

Blossing, U. (2020). *Hur kan rektor organisera för skolförbättring?* I Blossing, U (Red.). *Rektor i fokus - kunskap, värden och verktyg* (s. 211-233). Lund: Studentlitteratur.

Elwér, Å., Fridolfsson, I., Samuelson, S., & Wiklund, C. (2016). *Läst: test i läsning och stavning för åk 1–6: handledning*. (3., omarb. uppl.). Stockholm: Hogrefe.

Folkhälsomyndigheten (2011). *Från nyhet till vardagsnytta-om implementeringens modosamma konst. En rapport om implementering av metoder inom folkhälsoområdet, version 2.0*. Hämtad 2020-11-25 <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/f/fran-nyhet-till-var dagsnytta-om-implementeringens-modosamma-konst/>

Fuller, M. (2019). *Frihet att förändra - fyra strategier för att maximera din inre drivkraft*. Lund: Studentlitteratur

Hedberg, K. (2020, 18 juni). Björkåsskolan går mot strömmen - äggklockor vände sexornas betyg. *Dagens Nyheter*. Hämtad från <https://www.dn.se/nyheter/sverige/bjorkasskolan-gar-mot-strommen-aggklockor-vande-sexornas-betyg/>

Håkansson, J. (2017). *Systematiskt kvalitetsarbete i förskola, skola och fritidshem: strategier och metoder*. (2:a. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Jarl, M. Blossing, U. & Andersson, K. (2017). *Att organisera för skolframgång- strategier för en likvärdig skola*. Stockholm: Natur och Kultur.

Katz, S & Ain Dack, L. (2017). *Professionsutveckling & kollegialt lärande. Framgångsstrategier och utvecklande motstånd*. Stockholm: Natur och Kultur.

Liljenberg, M. (2018). *Distribuerat ledarskap och förbättringsarbete. Lärares och skolledares praktik*. Lund: Studentlitteratur.

Moore, Nick. (2000). *How to do research: the complete guide to designing and managing research projects. 3:e uppl.* Library Association Publishing. London

Robinson, V. (2011). *Elevnära skolledarskap*. Stockholm: Lärarförlaget.

Skolinspektionen (2012). *Rektors ledarskap med ansvar för den pedagogiska verksamheten*. Dnr 40-2011:2236. Tillgänglig: <https://docplayer.se/1460431-Kvalitetsgranskning-rapport-2012-1-rektors-ledarskap-med-ansvar-for-den-pedagogiska-verksamheten.html>

Skolinspektionen (2020). *Rektors ledarskap*. Hämtad 2020-12-05 från <https://www.skolinspektionen.se/rad-och-vagledning/skolrepresentanter/rektors-ledarskap/>

Skolverket (2019). *Ansvarsfördelning vem gör vad inom skolan?* Hämtad 2020-12-05 från <https://www.skolverket.se/for-dig-som-ar.../elev-eller-foralder/skolans-organisation/ansvar---vem-gor-vad>

Skolverket (2020). *Diamant- ett diagnosmaterial i årskurs 1-9*. Hämtad 2020-12-10 från <https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/bedomning-i-grundskolan/bedomningsstod-i-amnen-i-grundskolan/bedomningsstod-matematik-grundskolan#h-Diamantettdiagnosmaterialiarskurs19>

Ärlestig, H (2020). *Krävs det mer styrning eller mer ledarskap för att lyckas som pedagogisk ledare?* I Blossing, U (Red.). *Rektor i fokus - kunskap, värden och verktyg* (s. 211-233). Studentlitteratur.

Struktur runt lektionen:

1. Illustrera schema med tider och bilder på whiteboarden
2. Tydliggör lektionens syfte och skriv upp det på tavlan
3. Ta närvaro på elever
4. Inled lektionen med en "Starter"
5. Illustrera/skriv upp lektionsupplägget på tavlan
6. Låt lektionen utgå från: **De sju frågorna**
7. Använd time-timer
8. Återkoppla lektionen med en sammanfattning eller sistaup

De 7 frågorna

	Vad ska jag göra?
	Var ska jag vara?
	Vad behöver jag ha?
	Vem ska jag vara med?
	Varför ska jag göra det?
	Hur länge ska det hålla på?
	Vad ska hända sen?

Struktur i undervisningssalen:

9. Låt eleverna arbeta med lärkompis /EPA-modellen /kooperativt lärande
10. Räkna ned och visualisera med handen 5, 4, 3, 2, 1 för att samla elevgruppen
11. Använd mini-whiteboard och gemensamma pennlådor
12. Ta ansvar för att bibehålla en intryckssanerad lärmiljö i klassrum, kapprum, fritidsrum och grupprum

Struktur i allmänhet:

13. Dokumentera extra anpassningar på Unikum
14. Följ kontinuerligt upp de extra anpassningar som gjorts på Unikum
15. Planera och följ upp minst en pedagogisk planering/ämne och termin på Unikum
16. Gör minst två klassrumsbesök/läsår för att utveckla dels din egen undervisning, dels det kollegiala lärandet
17. Läs upp och skicka ut veckobrev till vårdnadshavare, elever och rektor på fredag
18. Använd flerlärarsystemet och resursen på bästa sätt för ökad måluppfyllelse för alla, i klassrummet
19. Följ rutinerna för oro för problematisk frånvaro
20. Delta aktivt på regelbundna EHM/Kunskapsforum för ökad måluppfyllelse

Protokoll Kunskapsforum 2019/20

Analys- och diskussionsfrågor

1. Vilka elever har bedömningen ”insats krävs” i ett eller fler ämnen? Finns gemensamma nämnare mellan dessa ämnen? Har resultatet förändrats? Positivt? Negativt? Vad beror resultatet på, tror ni? Vilka organisatoriska rutiner har gynnat måluppfyllelsen/elevgruppen? Vilka undervisningsstrategier har gynnat elevgruppen? Finns det gemensamma nämnare hos de elever som ännu ej uppnår målen för årskursen? I så fall vilka? Vad krävs för att dessa elever ska uppnå målen?
2. Vilka elever har åtgärdsprogram? Har dessa följts upp? När följdes de upp?
3. Vilka elever har problematisk frånvaro? Hur har det följts upp?
4. Hur har man i arbetslaget organiserat de olika bedömningsstöd som ska genomföras?
5. Vilka delar av Likvärdighetslistan som ännu ej är automatiserade ska man som enskild lärare fokusera på till nästa möte?
6. Vilka är styrkorna/utmaningarna i elevgruppen?
7. Upplevs trygghet och studiero i elevgruppen?
8. Vilka kortsiktiga och långsiktiga mål har ni för elevgruppen? Vilka elever har insats krävs i ett eller fler ämnen? Vilka ämnen är dominerande? Finns gemensamma nämnare? Utifrån Kunskapsprofilen i Unikum.

Sammanfattad beskrivning av gruppen. Ledord: Styrkor & utmaningar

Styrkor i gruppen

Utmaningar i gruppen

Uppföljning Styrkor och Utmaningar

Vilka delar av Likvärdighetslistan, som ännu ej är automatiserade, vill du fokusera på till nästa Kunskapsforum?

Uppföljning av individuella mål med Likvärdighetslistan

Hur kan ni organisera i a-laget för att kunna genomföra allmänna bedömningsstöd/diagnoser?

Uppföljning bedömningsstöd/diagnoser

Upplevs trygghet och studiero i gruppen? Vilka faktorer påverkar? Hur arbetar du/arbetslaget med detta?
<i>Uppföljning trygghet och studiero</i>

Vilka förbättringar/ nya grepp/ åtgärder kan vi tillämpa, eller utveckla i syfte att höja måluppfyllelsen för elevgruppen?	Ansvar
På kort sikt	
<i>Uppföljning kortsiktiga mål</i>	

På lång sikt	
<i>Uppföljning långsiktiga mål</i>	

Utvärdering kommer ske: _____